

Митрополит Василь Липківський

Який вигляд мала Українська Православна Церква перед Першою Світовою Війною?

На світанку Першої Світової Війни, Українська Православна Церква була цілком зрусифікована. У церквах лише вільно було уживати московську мову, і лише 4 з 28 єпископів були українського походження. Церква була правою рукою московського царя, який пробував знищити українську свідомість. Як і чому це сталося?

Українська Православна Церква була незаконно скасувана 1686 року. Без знання і без дозволу провідників Української Православної Церкви, московський цар і московський патріярх (провідник Московської Православної Церкви) викупили від грецького патріярха (за гроші і дарунки) право володіти українською церквою. До того часу українська церква слухала і з вільної волі підлягала грецькому патріярхові тому, що українці прийняли християнську віру від греків. Греція не мала право це змінити.

Від того дня, Українська Православна Церква підлягала московському патріярхові. За 230 років залежності від Московського Синоду, вона стала дуже зрусифікована, прийняла московські звичаї, і служила інтересам московської імперії.

Щороку Українська Православна Церква була змушена проклинати пам'ять Гетьмана Івана Мазепи як “зрадника” московського царя тільки тому, що гетьман хотів звільнити Україну з під московського ярма.

Чи всі Православні українці були задоволені, що Церква була зрусифікована?

Коли вибухла Перша світова війна і почалася національна революція на Україні, тоді цей рух охопив й Православну Церкву. Революція дала нагоду нижчому духовенству (священикам) і студентам у семінаріях домагатися, щоб Українській Православній Церкві було повернуто її права. Вони хотіли бачити свою рідну церкву духовно й національно вільною (автокефальною).

Що сталося коли українці почали домагатися своїх прав?

Цей національно-церковний рух дуже занепокоїв єпископів (переважно росіян), які керували тоді церквою в Україні. Московський патріярх Тихон хотів щоби українська церква далі залишилася під московським керівництвом і переконав єпископів щоби його підтримували.

Москалі всілякими заходами намагалися спинити поширення ідеї самостійності Української Православної Церкви. Священики- українізатори були переслідовані.

Але, не зважаючи на спротив єпископату, церковне відродження зростало.

Чи українська держава підтримувала вільну Церкву?

Українська Центральна Рада, яка мала соціалістичні погляди, не мала зацікавлення у цій справі, але Гетьманат під проводом Скоропадського, і Директорія під проводом Петлюри мали інші наміри. За автокефалію (незалежність і самоуправу) Української Православної Церкви висловила українська державна влада в 1918 році, а в 1919 році автокефалію було проголошено навіть державним законом.

5 травня 1920 року в Києві Всеукраїнська Православна Церковна Рада, до якої входили представники духовенства й мирян, урочисто проголосила автокефалію Української Православної Церкви. Мрія багатьох поколінь Православних українців стала дійсністю. Але українській церкві потрібно було єпископів.

До кого звернулася Церква за єпископами?

Українська Церква звернулася до Російської Церкви на Україні. Але російські єпископи не схотіли підтримати відроджену Українську Церкву, відмовились увійти до неї, і рішуче відмовились висвятити для українців власних єпископів. Зв'язки з іншими Православними церквами які могли б допомогти Православним українцям в той час не існували через воєнні умови або із інших причин. Відбувалися навіть дискусії щоби з'єднати Українську Православну і Українську Католицьку Церкву під одним українським патріархом у спільці з Римом.

Що мусіли зробити українці щоби мати своїх, а не російських, єпископів?

Тому, що ніякі Православні патріархи не хотіли або не могли вислати єпископів щоби висвятити українських єпископів, виходу не було. В Києві від 14 до 30 жовтня 1921 року (уже за большевицької влади) відбувся Всеукраїнський Церковний Собор, на якому було присутні 500 делегатів (64 священників). Вони вірили, що на чолі української церкви стояв незаконний єпископ Російської Православної Церкви. Засідання Собору від 14 до 15 жовтня були призначені обговоренню про стан українських парафій. Делегати докладно розповіли про переслідування церковного українського руху з боку проросійського єпископату, про знущання над українською мовою у церкві, яку називали “телячою”, і про доноси на українських священників. Через ці надзвичайні обставини, на Соборі (засіданні) вирішено було висвятити перших двох єпископів покладенням рук священників, як це робилося колись в Церкві за часів перших християн. За часів перших апостолів, коли керівники громад були скатовані за наказом імператорів, були приблизні умовини і навіть жінки передавали святу євхаристію. У п'ятницю, 21 жовтня, відбулось детальне обговорення процедури обрання єпископа. Було запропоновано підняти мощі святого Макарія, що зберігались у Соборі Святої Софії, і покласти їх на голову висвячуваного архієпископа, щоб через них зійшла благодать святого. Над тим голосували: “за” – 253, “проти” – 9, “стримані” – 12. Підчас голосувань була вимога, щоби кожний незгідний з цією пропозицією

мусів висловитися. Одначе, у своїх постановах Собор заявив, що такий спосіб висвяти вживається тільки через виняткові обставини і що у майбутньому єпископів будуть висвячувати канонічним способом, тобто покладенням рук не менше як двох єпископів.

Хто був висвячений на Соборі покладенням рук священників?

На Соборі було запропоновано скласти кандидатів на висвячення з найстарших членів собору. Закритим голосуванням (232 – “за”, 5 – “проти”, 1 – чиста картка) протоєрея Василя Липківського було обрано Архієпископом Всеукраїнським. В неділю, 23 жовтня 1921 року, Собор висвятив на архієпископа Василя Липківського, який став першим Митрополитом відродженої Української Автокефальної Православної Церкви. З волі всього Собору він отримав титул вищого церковного голови, який був з давніх-давен на Україні:

“Архієпископ, митрополит Київський і всієї Руси”, а тепер “Всеукраїнський”.

Після того Митрополит Василь, з участю священників, рукоположив на єпископа протоєрея Нестора Шараєвського.

Чи Собор мав право це вирішити?

Святе Письмо пише, що церква кожного народу – це діти Божі, з'єднані в одну родину. І ці діти не повинні підлягати чужому або жити за чужими законами. І тому Українська Православна Церква вірила, що вона мала право бути автокефальною. Яку реакцію мала Російська Церква на це рукоположення?

Цей акт викликав негативну реакцію з боку єпископів російської церкви які відразу визначили цей акт як самосвятство і проти церковних канонів (законів). Частина українських священників, яка до того часу підтримувала рух застворення окремої української церкви, відійшла від Української Православної Церкви, вважаючи цю висвяту неканонічною і проти законів церкви. Конфлікт між церквами скористали представники влади щоби розколоти Православну Церкву.

Хто це був Василь Липківський?

Василь народився 20-го березня 1864-го року в селі Полудні Липовецького повіту в сім'ї священника Константина Липківського. Він закінчив Київську Духовну Академію у 1889-му році з ступенем "кандидата богослов'я".

Чи на Соборі були висвячені єпископи руками єпископів, а не священників?

Дальші висвячення відбувалися вже тільки руками єпископів. Серед інших рукоположених архипастирів (було їх понад 30) був і отець Іван Теодорович. В 1924 році його було послано до Америки для очолення церковного життя серед Православних українців на американському континенті. Пізніше він очолив Українську Православну Церкву в США. Після смерти Симона Петлюри, Митрополит

Іван Теодорович носив хрест на якому були вирізблені сім куль представляючи цей атентат. Він помер 1971 року.

Лише Іван Теодорович пережив ті часи. Усі єпископи які були висвячені на цім Соборі були пізніше знищені. Єпископат Української Автокефальної Православної Церкви в 1921 році.

Чи Церква зростала в перших роках?

Не зважаючи на численні перешкоди з боку Російської Церкви та утиски большевицької влади, відроджена Українська Автокефальна Православна Церква в перших роках свого існування швидко зростала й розвивалася. Вона охопила майже всі простори України і за три роки мала вже біля 1,100 парафій, 3,000 священиків і тисячі вірних. Українські парафії в США, Канаді і Європі з'єдналися у Українську Автокефальну Православну Церкву.

Чим відрізнялася Українська Автокефальна Православна Церква?

Українська Автокефальна Православна Церква мала модерне оформлення. Вона вживала лише живу українську мову, а не старо-словянську мову, на Богослуженнях і проповідях. Цю мову розуміли усі вірні, спеціально молодь. Лише старші розуміли старо-словянську мову. Українська Автокефальна Православна Церква вірила що вживання української мови був найкращий дар Богові бо ця мова єднала побожний український нарід з Богом.

Відновлено було старовинні звичаї і традиційні свята. Священики не мали відрізнятися від інших громадян і мали користуватися спеціальним вбранням лише підчас відправлення

Служби Божої. Священик міг сам собі вирішити чи голитися або носити довгу бороду і довге волосся. Священики мали вбиратися і виглядати як усі інші мужчини. Церковна одежа була наслідком царату і панівних кляс бо були шиті з дорогої матерії і були прикрашені дорогим камінням. Не було причини носити цю одежу постійно. Затверджено, що вік для прийняття священства – 21, а для єпископського сану – 30 років. Єпископи могли бути жонаті. Вирішено, що шлюбний стан не може бути перешкодою для набуття пастирських посад. Ченці не повинні мати переваг перед жонатим духовенством на вибір на церковні посади. Церква була демократичною – вона мала вибрати раду, яка складалася з священиків, єпископів і вірних які правила спільно. Одна людина сама не наказувала усім і не вела церквою. Ці ради були і при парафіях щоби вірні чулися ближче до церкви і були більш активними у церковних справах. За короткий час на українську мову було перекладено більшість богослужбових книжок і написано багато українських церковних музичних композицій.

Яке було відношення Московської Православної Церкви з Українською Автокефальною Православною Церквою?

Російська Православна Церква не визнавала Українську Автокефальну Православну Церкву. Московський патріарх видав наказ, що ті які будуть підтримувати Українську Автокефальну Православну Церкву будуть відлучені з церкви. Через це багато духовенства не підтримувало українську церкву. Російська Православна Церква також не визнавала Богослуження українською мовою і твердила, що це - гріх. Свято-Миколаївський Собор у Києві. В цьому соборі 1919 року о. Василь Липківський відслужив перше в Україні Богослуження українською мовою.

Як поводитися большевицька влада з Українською Автокефальною Православною Церквою?

Влада накладала на церковні громади великі податки, забирала й грабувала церкви, арештовувала духовенство й вірних. Коли церковні громади не могли заплатити податки, церкви були закриті. На Другому Всеукраїнському Церковному Соборі в 1927 році Митрополита Василя усунули з його високого становища. На митрополита було обрано о. Миколу Борецького. Після того церкву почали переслідувати ще інтенсивніше, а в 1930 році офіційно ліквідували, хоч багато парафій існували ще якийсь час. Більшість єпископів і духовенства і великі маси вірних було арештовано, заслано до концентраційних таборів у Сибір й на північ або замучено по тюрмах та розстріляно. До 1937 року не залишилося на Україні жодної парафії Української Автокефальної Православної Церкви. Всі церкви і монастирі були зачинені або зруйновані, деякі були перероблені на театри, гаражі, або склади. Церква стала підпільною. Українці почали разом молитися і говорили Службу Божу по домах або в лісах.

Що сталося до Василя Липківського?

З розпадом Советського Союзу почали відкриватися таємничі архіви і факти про долю мільйонів українців. Ті архіви виявили трагічну смерть Митрополита. 23-го липня 1989 року появилася в пресі інформація, що Митрополита Василя Липківського “реабілітували” за вчинений злочин. Його застрілили у Києві 27-го листопада 1937 року у тюрмі.

Чому ми вчимося про Василя Липківського?

Василь Липківський не ховався в монастирські келії, але провадив Українською Автокефальною Православною Церквою 6 років у тяжких часах. Він не шукав порозуміння з ворогами українського народу, а прямував до мети, працюючи з народом і для українського народу, який і відповідав йому безмежною любов'ю і синівською відданістю. Він був мучеником за ідею незалежної Української Православної Церкви. Як свідомі українці і активні сумівці, ми не можемо забути тих, котрі присвятили своє життя Україні.